

WAKE UP!

RECHTERLIJKE EN VADERLIJKE VERGEVING

ARNO LAMM &
EMILE-ANDRE VANBECKEVOORT

WAKE UP!

RECHTERLIJKE EN VADERLIJKE VERGEVING

September 2015

Alle rechten voorbehouden

Deze studie is een te downloaden bijlage bij het boek "Wake Up!, Gods profetische kalender in tijdslijnen en feesten" en dient dan ook samen met dit boek bestudeerd te worden omdat er regelmatig over en weer wordt verwezen. Voor meer informatie: www.wakeup.nu

Inhoudsopgave

Rechterlijke en Vaderlijke vergeving – het verschil	4
God als Rechter	6
God als Vader	7
Vergeving in relatie tot Pesach en Grote Verzoendag	10
Verwisseling van twee soorten vergeving	13
Ooit terug naar Egypte?	19
Rechtvaardiging en Heiliging	28
Geen vergeving nodig als wij volmaakt zijn	36

Rechterlijke en Vaderlijke vergeving – het verschil

De lezers van Wake Up! vormen een brede en bonte verzameling van gelovigen uit allerlei denominaties en iedereen neemt zo zijn of haar denkkader mee. Dat is ook de reden dat we ruim aandacht geven aan die theologische denkkaders die ons kunnen helpen bij het begrijpen van de Bijbel, maar die ons soms ook stevig in de weg kunnen staan. Zo komt in de gesprekken rondom Wake Up! regelmatig de vraag naar voren of een gelovige nog vergeving moet vragen over gedane zonden nadat hij tot geloof is gekomen? Achter die vraag ligt een hele theologische wereld.

Laten we beginnen met de vaststelling dat deze vraag eeuwenlang niet naar voren kwam omdat bijbels gelovigen er van uitgingen dat de relatie met God wel dege-lijk beschadigd kon worden door het gedrag of de hartsgesteldheid van christenen, maar dat die zelfde God een mogelijkheid tot verzoening bood na berouwvolle belijdenis van die zonde. Maar vandaag zijn er christelijke stromingen die daar anders over denken. Er zijn zelfs gelovigen die stellen dat het vragen om vergeving eigenlijk een uiting is van ongelof. Want waarom nog vergeving vragen als deze al ontvangen is? Men gaat er binnen die gedachte van uit dat christenen voor alle zonden die zij na hun uitredding nog zullen doen, *bij voorbaat* vergeven zijn, zonder dat zij daarover berouw hoeven te tonen of deze zonden hoeven te belijden. In die gedachte is Jezus Christus niet meer de Middelaar voor onze zonden. Leken zij voorafgaand aan hun uitredding onherstelbaar beschadigd, na hun bekering is hun relatie met God voortaan onbeschadigbaar hersteld, zo is de gedachte. Toch zien we vaak dat juist deze houding gelovigen niet dichter naar God trekt en niet zelden blijft zondig of onverschillig gedrag voortduren, juist ook omdat er geen noodzaak meer lijkt tot hervorming in ons denken of gedrag. Meestal ligt daar dan weer de gedachte aan ten grondslag dat God zelf wel zal zorgen voor die verandering in ons denken en ons handelen, terwijl de praktijk anders leert. Deze, volgens ons, vooral postmoderne gedachte is voornamelijk een kenmerk van onze tijd, want in eerdere tijden dachten gelovigen er niet zo over. Het is ook een gedachte die zich vooral lijkt te concentreren op de individuele relatie tussen God en de gelovige, zonder dat daarin nog de consequenties van zondig gedrag op de medemens of de plaatselijke gemeente worden betrokken. Dat is op zichzelf dan weer het resultaat van het beoordelen en interpreteren van de Bijbel door onze eigentijdse bril, zonder dat we de oorspronkelijke context nog meewegen. Onze normen zijn veranderd en vanuit die positie lezen wij de Bijbel ook anders. Deze gelovigen zijn er (stilzwijgend en soms onbewust) een groot voorstander van om tekst te geven aan onze eigen hedendaagse context, met als gevolg dat de Bijbel steeds minder aanzet tot het participeren in een tegencultuur, een

‘gij-geheel anders’ die de cultuur van de Bijbel toch zeker is.

Maar net zo goed worden we in die gesprekken geconfronteerd met gelovigen aan de andere kant van het spectrum die zichzelf de vraag stellen of een gelovige wel echt kan geloven dat hij uitgered en vergeven is, omdat ook voor gelovigen in Jezus Christus toch geldt dat ze na hun redding niet geheel zondeloos zijn geworden. Betekent dit dat zij toch weer in “Egypte” terecht kunnen komen als zij zondigen? De geloofstwijfel en de onzekerheid die daarmee gepaard gaat is in deze groep vaak groot.

Deze twee uitgangspunten komen we beide zowel in de meer traditionele kerken als binnen de evangelische beweging tegen, maar natuurlijk steeds in een andere verhouding. Beide groepen funderen hun mening op de Bijbel, of beter gezegd; op Bijbelverzen. Juist die ogenschijnlijke tegenstellingen bieden een uitgelezen mogelijkheid om de diepte van Gods Woord en het daarin beschreven Reddingsplan beter te leren kennen. De Bijbel biedt immers nergens een mogelijkheid voor een tegengestelde uitleg. Hier valt voor gelovigen dus iets te ontdekken. Een wat diepere studie geeft een helder inzicht en we zullen ontdekken dat beide stellingen gedeeltelijk de waarheid weerspiegelen, maar voor een ander gedeelte ook heel onbijbelse overtuigingen bevatten. Net als bij Gods feesten moeten we ook hier de verschillende Bijbelverzen *binnen de context van de hele Bijbel* bestuderen, zodat we ons Godsbeeld niet baseren op een eenzijdige en selectieve lezing die ons wordt ingegeven door de tijdgeest of door onze denominatie.

Globaal zijn er dus twee standpunten, die elkaar maar moeilijk verdragen:

1. ‘Eens gered, altijd gered, eens vergeven, altijd vergeven. Na onze redding staat de zonde ook in de toekomst nooit meer tussen ons en God in. Hij gedenkt ze niet meer.’
2. ‘Hoewel ik geloof in Christus besef ik dat nieuwe zonden Gods vergeving en dus mijn redding voortdurend in de weg kunnen blijven staan, waardoor ik nooit zeker kan zijn van mijn redding. Uiteindelijk kan zelfs de laatste zonde in mijn leven er nog voor zorgen dat ik uiteindelijk niet behouden zal zijn.’

Deze theologische uitersten konden alleen maar ontstaan doordat groepen van gelovigen óf eenzijdig de nadruk legden op God als strenge Rechter óf juist op God als een inschikkelijke Vader of Vriend. Maar wie een Bijbels-Hebreeuws denkka-der wil hanteren zou ook kunnen nagaan of beide verhoudingen tussen God en de

mens misschien wel naast elkaar een plaats hebben in Zijn Woord, in Zijn Plan en ook in Zijn Feesten.

Bij het zoeken naar de verhouding tussen God en de gelovige neemt het woord “vergeving” een belangrijke plaats in. In dit gedeelte willen we duidelijk maken dat God inderdaad op één moment in ons leven vergeeft als een Rechter én dat Hij daarna ook vergeeft als een Vader. Gods rol wordt ingevuld door de relatie waarin de gelovige tot Hem staat. Een Rechter heeft alleen een relatie tot de beklagde als het gaat om beoordeling en veroordeling. Buiten de rechtszaal is er geen relatie. Maar met een Vader is dat heel anders gesteld.¹

God als Rechter

De Bijbel beschrijft op meerdere plaatsen Gods rol als Rechter. God is de Rechter en de zondige mens wordt voorgeleid. Volgens de Bijbel is de dood de straf op de zonde en in feite komt die straf dan ook aan elk mens toe. Maar de Bijbel leert ons ook dat Jezus Christus – volgens Gods eeuwig Plan - tussenbeide kwam en in onze plaats de straf op Zich nam die eigenlijk voor ons bestemd was. Hij trad in onze plaats, zodat het oordeel van de hemelse Rechter aan ons voorbij kon gaan. Of in andere bijbelse termen: Hij gaf Zijn bloed voor ons, zodat wij konden leven. Wat is de enige voorwaarde voor de zondige mens? Dat hij gelooft en berouwvol wil accepteren dat het bloed van Jezus Christus voor hem of haar in de plaats is gekomen, zodat het oordeel van de straf op de zonde aan de gelovige voorbij mag gaan. De zondaar ontvangt daar in die rechtszaal rechterlijke vergeving voor alle zonden waarvoor hij daar moest verschijnen. De Rechter gedenkt ze niet meer en de gelovige wordt in vrijheid gesteld. Niet omdat hij dit verdiend heeft, maar omdat er een Plaatsvervanger is gekomen die de straf op Zich nam. Dat Christus tussenbeide kwam is natuurlijk gebeurd op initiatief van de Vader die dit al sedert de grondlegging van de wereld had bepaald. God heeft door de hele Bijbel heen het initiatief tot verzoening genomen en uiteindelijk door Zijn eigen Zoon als plaatsvervangend offer aan te bieden. Het is aan de mens om dit offer te aanvaarden door geloof en als weg tot vergeving.

Waar kennen we dit verhaal van? Inderdaad van het Pesachfeest en dat is het allereerste feest dat God instelde en waarin “bevrijding” hét centrale thema is. God instrueerde de Hebreeuwse slaven dat zij het bloed van het Pesachlam aan hun deurpost moesten aanbrengen. Als ze dat *in geloof en vertrouwen* zouden doen, dan zou het

¹ Voor dit onderscheid bouwen wij dankbaar verder op de basis die William Macdonald beschrijft in zijn boek “Here’s the Difference, bringing important Biblical Distinctions into Focus”, 1999.

oordeel die nacht aan hen voorbij gaan en zouden ze hun vrijheid verkrijgen. Er waren volgens de Joodse overleveringen Hebreeërs die dat niet geloofden, maar er was ook een menigte andere inwoners in Egypte die mét de Hebreeërs aan die Instructie gehoor gaf, waarna die inwoners ook met dit volk uittrokken uit Egypte. Let wel: de Hebreeërs en de gemengde bevolking die met hen uittrok stonden op dat moment nog niet in die latere verbondsrelatie tot hun God. Zij moesten immers eerst bevrijd worden. Maar de rechterlijke vergeving die bevrijding geeft, hoeft niet voortdurend gegeven te worden. Zij is wel een noodzakelijke voorwaarde om in een volgend stadium tot het verbond toe te treden. Op het moment van bevrijding is deze rechterlijke vergeving onmiddellijk, voor altijd en compleet. God spreekt de zondaar vrij en de deuren van de rechtszaal gaan weer open! Het voorbij gaan van het Oordeel en onze Bevrijding zijn met elkaar verbonden. De mens die het plaatsvervangend offer heeft aanvaard wordt niet met een straf afgevoerd, maar wordt op dat moment in vrijheid gesteld. De schuld was aanwezig maar is vergeven.

God als Vader

Als de gelovige zich na zijn of haar bevrijding overgeeft aan God, de zonden wil nalaten² en als een nieuwe schepping Zijn ‘eigene’ wordt³, dan ontstaat er daadwerkelijk een duurzame relatie. Niet die van een rechter met een vrijgesprokene, want die twee partijen hebben in die context geen relatie. Maar na de rechterlijke vergeving ontstaat er wel degelijk een relatie of een verbond⁴ zoals tussen een Vader en kind. Dat is dus allereerst een bloedverbond. Zo’n vader-kind relatie is niet altijd vlekkeloos, maar in kwaliteit is de God van de Bijbel wel een perfecte verbondspartner en dat kan niet altijd gezegd worden van Zijn aardse kinderen. God trekt op met degenen die uit hun Egypte bevrijd zijn, die in vrijheid en met dankbaarheid de rechtszaal mochten verlaten toen de deuren open gingen. Zoals duidelijk werd uit de geschiedenis van het volk Israël, zo kan het ook in die verbondsrelatie tussen Vader en kind mis gaan. Als een kind van God zonde begaat, kan dit kind de Vader verdriet doen en de relatie wel degelijk schaden. Zal de Vader zich dan opnieuw gedragen als een Rechter en vanuit die hoedanigheid straffen uitdelen? Nee, de Vader is gericht op die relatie en daarom spreekt de Bijbel enerzijds van tucht⁵, waaruit juist de behandeling als zonen blijkt en anderzijds van vaderlijke vergeving die gericht is op verzoening. In die relatie tussen Vader en kind passen geen woorden meer als “rechterlijk oordeel of vrijspraak”, maar

2 Het beeld van het feest der Ongezuurde Broden dat direct volgt op Pesach.

3 Het beeld van Eerstelingen dat volgt op Ongezuurde Broden als het derde feest.

4 Het beeld van het Wekenfeest (Pinksteren) dat volgt op Eerstelingen als het vierde feest.

5 Heb. 12:5-11.

is juist sprake van “verzoening”, want dat laatste is alleen maar mogelijk als er sprake is van een eerder aangegane relatie. Die relatie is weliswaar beschadigd geraakt maar God biedt een mogelijkheid tot herstel en verzoening aan.

De vraag is of de vergeving en het herstel van die relatie een automatisme zijn? Zal een gelovige tegen zijn Vader kunnen zeggen ‘dat hij het weliswaar wat al te bont heeft gemaakt maar dat hij zich daar verder niet druk over maakt omdat de Vader hem toch al bij voorbaat heeft vergeven?’ Kan het kind bij zichzelf zeggen dat hij het net zo goed niet bij de vader ter sprake hoeft te brengen en er ook niet al teveel spijt van hoeft te hebben? Dat zou heel onnatuurlijk zijn en zo is het dus ook niet in de relatie tussen de gelovige en God. Maar God heeft als Vader de gelovige wel altijd de mogelijkheid gegeven om zijn zonden te belijden en zijn berouw te tonen.¹ Er is altijd een weg terug.

Een kind dat op zijn of haar Vader wil gaan lijken, wil ook de relatie goed houden, maar andersom geldt ook: een kind dat het niet meer nodig vindt om zijn wangedrag (of denken) te corrigeren en om daar vergeving voor te vragen, is een kind dat de relatie met de Vader onbelangrijk vindt en/of vooral zichzelf centraal stelt en ten diepste van de Vader een karikatuur maakt. We weten wat er in de regel van zo’n kind terechtkomt als het niet tot inkeer en verzoening komt.

Als je je dus bewust bent geworden van het rechterlijk aspect van vergeving, maar vervolgens de vaderlijke vergeving daar aan gelijkstelt, dan kun je zomaar de conclusie trekken dat je na het moment van je (rechterlijke) bevrijding nooit meer om vergeving hoeft te vragen, omdat het doel van vrijspraak voor jou toch al eens en voor altijd is bereikt. Ten diepste doet het er dan ook niet meer toe of je geheiligd leeft.

Regelmatig zien we in vooral studies van deze tijd de gedachte naar voren komen dat zelfs de zonden die wij in de toekomst doen al voor God verleden tijd zijn. Dat zou dan de overtreffende trap van Genade zijn. De zonden zijn uitgewist², weggenomen³ en weggedragen⁴ en God belooft er beslist niet meer aan te denken.⁵ En dat is ook waar. Maar tegelijkertijd zegt Johannes dat God getrouw is om onze zonden te vergeven als wij die belijden en dat wij Hem tot een leugenaar maken als wij zeggen

1 1 Joh. 1:9, Matt. 6:9-14, Matt.18:21-35.

2 naar Handelingen 3:19.

3 naar Rom. 11:27.

4 naar Hebr. 9:28.

5 naar Hebr. 10:17.

dat wij niet gezondigd hebben. Wij kunnen niet zeggen dat wij gemeenschap met Hem hebben, terwijl wij in de duisternis wandelen.⁶ Omdat voor die ogenschijnlijk onoverbrugbare tegenstelling dan toch een uitweg moet worden gevonden, wordt gesteld dat Johannes het wel tegen ongelovigen gehad moet hebben in zijn eerste brief. Maar wie de brief goed doorleest beseft dat Johannes juist ernstig tegen gelovigen spreekt, ook tegen hen die beweren dat zij Hem kennen, maar die Zijn geboden niet bewaren. Wie daarbij stellen dat zij niet gezondigd hebben maken Hem zelfs tot een leugenaar en zijn niet in de Waarheid. Johannes roept gelovigen op om hun handel in overeenstemming te brengen met wat zij belijden. Regelmatig komt ook de gedachte naar voren dat we ‘toch wel blijven zondigen in dit leven en als dat echt de relatie zou beschadigen – dat dit dan zou betekenen dat we ons hele leven bezig zijn een relatie te herstellen, terwijl die relatie al in orde is. Want hoe kunnen zonden tussen ons en God in staan als God zegt dat we vergeven zijn? Als God er niet meer aan denkt, moeten wij ze ook niet meer belijden. We kunnen beter belijden dat we geen zondaars meer zijn’. Het is logisch dat de theologische schoen daar dan gaat wringen als we niet meer het onderscheid maken tussen die Rechterlijke en Vaderlijke vergeving of ze verwisselen.

Op het eerste gezicht heeft deze benadering als “voordeel” dat je geen last meer hoeft te hebben van schuldgevoelens als je dingen doet die de Bijbel zonde noemt. Maar het gevolg is ook dat je geweten stap voor stap wordt uitgeschakeld, waardoor het uiteindelijk niet meer tot je doordringt dat je daadwerkelijk de relatie beschadigt en in gevaar brengt. Als je dit zou plaatsen binnen een huwelijksrelatie, zou je dan voor fouten nog wel vergeving vragen? Laat de Bijbel niet zien dat de aardse huwelijksrelatie de schaduw is van het hemelse verbond tussen Bruid en Bruidegom? Als dergelijk wangedrag binnen het aardse huwelijk niet acceptabel is, waarom zijn we dan wel geneigd te geloven dat de hemelse Bruidegom ons wangedrag (zonde) onschadelijk vindt voor de relatie met Hem? Het resultaat van dergelijk denken is in ieder geval dat discipelschapskenmerken als Godvrezendheid en Godsvrucht de gelovige steeds minder zeggen, terwijl de Bijbel juist benadrukt dat er bij God vergeving is, *opdat* Hij gevreesd wordt⁷, opdat de gelovige in alles rekening houdt met God zelf. Ten diepste gaat deze houding ook in tegen de volgorde van de door God als repetities gegeven feesten; Immers, na de bevrijding van Pasen – de werkelijkheid in Christus van Pasen – volgt het feest der Ongezuurde Broden en dat feest wijst er op dat bevrijde gelovigen ook van hun kant de zonde (het zuurdeeg) uit hun leven moeten verwijderen,

6 1 Joh.1:5-10.

7 Ps. 130:4.

want alleen met die bereidheid kun je met Hem sterven en in nieuwheid des levens opstaan en dat wordt weerspiegeld in dat volgende Eerstelingenfeest. Tussen Pesach en dat Eerstelingenfeest¹ ligt dus Ongezuurde Broden. Dat feest weerspiegelt dat er een voortdurende alertheid bij gelovigen moet zijn om een ongezuurd deeg te zijn. Paulus zegt niet dat we van nature een ongezuurd deeg zijn, maar dat we het moeten zijn. Hij roept er toe op, kennelijk ook vanuit de zekerheid dat het mogelijk is om op die weg te wandelen. Het zou de richting van onze hartsgesteldheid moeten zijn. Ons hart zou daar voor 100% op gericht moeten zijn, zelfs als het niet volledig lukt. Ook hier zien we dus weer dat die bijbelse voorjaarsfeesten een volgorde kennen die wij niet mogen omdraaien en waar we ook geen feest uit kunnen verwijderen. Geen enkel feest heeft een optionele betekenis. Ook het opvolgende feest dat wij Pinksteren² noemen hoort in die volgorde. Dat is de dag waarop het volk van de bevrijde slaven daadwerkelijk een verbond sloot met de onzichtbare God, de Schepper van hemel en aarde. Pinksteren is het feest van het Verbond, maar het is ook het feest van het startpunt van de verbondsrelatie waarin God zich een Vader betoont. Binnen die relatie is vergeving en verzoening een terugkerend verhaal om de relatie te herstellen als dit nodig is. En dat herstel is een heel ander beeld dan de Pesach-bevrijding die van God uitgaat.

Vergeving in relatie tot Pesach en Grote Verzoendag

Als we het verhaal van de vaderlijke vergeving tot ons laten doordringen, herkennen wij ook nu weer een feest op Gods Kalender: **Grote Verzoendag!** We bespraken in het boek al dat dit feest een heel andere betekenis heeft dan Pesach. **Pesach** is het eerste feest op de Kalender en staat noodzakelijkerwijs in het licht van die vergeving, die vrij spraak en die bevrijding doordat het Lam van God onze plaats innam, zelfs toen er nog geen enkele verbondsrelatie met God was. Christus was op geen enkele wijze verplicht om in onze plaats te treden en toch nam Hij de straf op zich, omdat het Gods Plan was. Maar na de bevrijding van Pesach treden de gelovigen in een verbondsrelatie met de Sterke (Pinksteren). De Grote Verzoendag in het najaar staat helemaal in het teken van verzoening binnen die *bestaande* verbondsrelatie. Immers, de hogepriester reinigde op die ene dag de tempel en verzoende het volk met God. Die tempel was verontreinigd geraakt door de zonden die door de gelovigen *binnen het verbond* naar de tempel waren gebracht. Geen enkel persoon, die buiten het verbond stond, kwam in die tempel zijn zonden belijden. De Grote Verzoendag

1 Dat niet toevallig op de kalender gelijk loopt met het gaan door de Schelfzee waarna het volk van de Hebreeuwse slaven in nieuwheid des levens aan de andere kant van de zee de oever beklom.

2 Dat afkomstig is van het Griekse woord "pentèkost" dat duidt op de 50e dag (na ongezuurde broden) en dat de dag was waarop het volk in het verbond met God trad bij de berg Sinai.

had dus ook geen betekenis voor hen die buiten de relatie met God stonden, maar des te meer voor hen die daadwerkelijk tot dat verbond waren toegetreden. Deze aardse hogepriester deed voorspraak voor de gelovigen in het heiligdom en precies dat is de voortdurende taak die Christus als de hemelse Hogepriester op zich heeft genomen. Want Hij is de Voorspraak! Niet de voorspraak in een rechtszaal, maar een Voorspreker die voortdurend voor ons pleit en die verzoening bewerkstelligt binnen een relatie die al bestaat, maar die wel beschadigd kan raken. Juist omwille van de hemelse positie van Christus als Hogepriester vieren³ wij niet jaarlijks maar dagelijks de Nieuwe Verbondsbetekenis van Grote Verzoendag, zodat wij als tempel van de Heilige Geest rein blijven voor God. De oudtestamentische schaduw krijgt op die manier zijn permanente Nieuwtestamentische vervulling in Christus.⁴ Maar ook daarvoor is er daadwerkelijk een voorwaarde: hoewel het bloed van Christus “eens voor altijd” is gegeven is het wel steeds opnieuw van toepassing op het moment dat wij daadwerkelijk die zonden ook belijden.

Laten we een controlevraag toestaan: als we zeggen dat ook onze toekomstige zonden “eens en voor altijd” vergeven zijn, dan moeten we ook een theologische oplossing vinden voor het werk dat Yeshua als onze Hogepriester in de hemelse Tempel doet, want de brief aan de Hebreeënen leert ons dat Christus onze Middelaar is en dat Hij actief werkt.⁵ Door die vergeving bij voorbaat ook op toekomstige zonden toe te passen ontkennen we dat werk van de Hogepriester. Christus doet het werk van de Hogepriester niet voor hen die buiten het verbond staan, maar juist voortdurend voor hen die onderdeel zijn van het volk dat in het verbond met God is getreden.

Daarom moeten we deze twee soorten van vergeving steeds verbinden met de juiste feesttijden van God: de Rechterlijke Vergeving, het voorbijgaan van het oordeel en de directe bevrijding van de macht van de zonde en dood als centrale thema's van Pesach en daarnaast de Vaderlijke vergeving en het herstel van een beschadigde Vader-kind relatie als het centraal thema van Grote Verzoendag, een dag die staat in het kader van de verzoening *binnen* een bestaande verbondsrelatie.

3 Zie Heb. 8:2 : De Hemelse Hogepriester verricht de dienst in het hemelse heiligdom, in de ware tabernakel of tempel die de Here opgericht heeft. Paulus heeft het in 1 Kor. 5:8 eveneens over een nieuwtestamentisch vieren van een feesttijd van God. Daar gaat het met name over Ongezuurde Broden. De apostel beseft de nieuwtestamentische betekenis van de feesten voor ons discipelschap en verwijst er regelmatig naar. Zie bijv. ook 2 Kor. 5.

4 Hoewel het oudtestamentische ritueel natuurlijk al vooruit wees op die voortdurende verzoeningsmogelijkheid in Christus.

5 Hebr. 9:24

Pesach /Pasen	Grote Verzoendag
Eerste feest	Zesde feest
Rechterlijke Vergeving	Vaderlijke Vergeving
Vrijspraak ¹	Heiliging ²
Kruis / De Deurpost ³	Hogepriester in de Tempel
Conditie voor toetreding Verbond ⁴	Verzoening binnen het Verbond
Vervuld door Jezus Christus ⁵	Vervulling gaande, nog niet afgerond
In herinnering	Terugkerend (maar niet meer jaarlijks) ⁶

Als we de betekenis van Pesach en Grote Verzoendag met elkaar vergelijken dan moeten we wel vaststellen dat God niet voor niets twee feesten instelde en dat deze elkaar niet vervangen. Het ene feest brengt de ongelovige door de Deur, terwijl het andere feest de gelovige de mogelijkheid geeft om binnen het toegetrede verbond verzoening te krijgen. We zien hoe belangrijk dit voor het volk Israël was. Ook zij konden Pesach en Grote Verzoendag niet met elkaar vermengen, noch de volgorde veranderen. Immers, ook na de bevrijding van Pesach hadden ze de verzoening na de hun bewezen genade hard nodig. Immers, na het sluiten van het Verbond bij de Sinaï ging het volk meermaals de fout in en dreef het vaak ver weg van God. God bood hen zelfs binnen het gesloten verbond de mogelijkheid om terug te keren (“tesjoeva”) en om verzoening te ontvangen nadat zij onder berouw tot inkeer kwamen. Zo is het ook voor de gelovige van vandaag. Het Paasfeest is voor ons als een herinnering, maar Grote Verzoendag is pas volledig in functie en betekenis vervuld als de Hemelse Priester bij de wederkomst naar buiten treedt en op die manier ook heel Israël behouden wordt. Als we Grote Verzoendag als een historische gebeurtenis wegzetten dan ontkennen wij zijn functie en Nieuwtestamentische betekenis. Dan ontwikkelen we ook een godsbeeld (en dus een theologie) die de noodzaak van

1 Of in het Engels: “justification”

2 Of in het Engels: “sanctification”

3 Omdat de schaduw van het Kruis immers in Egypte al door het bloed op de deurpost zichtbaar was

4 Ten tijde van Pesach was er nog geen verbond

5 Om die reden is het een feest ter herinnering voor hen die bevrijd zijn.

6 Hebr. 8: Omdat Christus na Zijn sterven en opstaan als de hemelse Hogepriester is binnengegaan in de hemelse tempel, is er voortdurend verzoening mogelijk voor hen die de zonden naar die Tempel brengen. Deze Hogepriester gaat immers niet meer één keer per jaar het heiligdom binnen. Hij is met voortdurend in dat hemelse heiligdom

het belijden van onze zonden en het onderzoeken van onze persoonlijke levenswandel overbodig maken, maar die in dat kader ook het überhaupt nog doen van zonden wegfilteren. We negeren dan de gevolgen van zonde die er ontegenzeggelijk zijn, ogenschijnlijk onder het mom van de genade van Pasen. Maar ten diepste wordt de gelovige die na zijn uitredding nog wel zondigt - en de gevolgen daarvan toch echt ondergaat – alvast theologisch de mogelijkheid ontnomen om nog met God in het reine te komen. Die gelovige beseft dan vaak diep van binnen wel dat de weg waarop hij voortgaat zondig is maar de kans is groot dat hij op een gegeven moment *de gevolgen* van die zonden niet meer verbindt met die gedane zonde vanuit de (onjuiste) gedachte ‘dat God zijn fouten niet zo’n probleem meer vindt’. Zo’n gelovige gaat er in zijn hart steeds meer onder gebukt, terwijl de theologie in kwestie aan zijn verstand wil blijven vertellen (‘wijsmaken’) dat er geen inkeer en berouw nodig is omdat er in Gods ogen niets aan de hand is. Met alle gevolgen van dien!

Een Wake Up! lezer stelde eens de vraag of het echt wel nodig was om onze zonden te belijden zodat Christus als de Hogepriester Zijn werk kon doen? God weet toch immers alles! Dat is een vraag waarbij “geloven” wordt bestempeld als een “weten”, terwijl geloven gaat over een vertrouwensrelatie van het hart. Dat God alles weet zegt niets over onze hartsgesteldheid en het (al of niet ontbreken van) verlangen om God geen verdriet te doen. Daarop volgde de niet onbelangrijke vraag wat er dan zou gebeuren als wij zelf een zonde over het hoofd zouden zien, waardoor wij deze op enig moment vergeten te belijden? Die vraag speelt zich op datzelfde niveau af en gaat uit van een formule-denken dat, net zoals destijds bij de Grieken, een scheiding aanbrengt tussen ons verstand, ons hart en ons handelen. Maar God ziet het hart aan en dan vooral in de zin dat Hij weet waar ons hart op gericht is, niet wat ons verstand op elk moment van de dag wel of niet onthouden heeft. God doorziet of dat hart op Hem gericht is en daarmee toetst Hij wat wij met onze mond belijden. Het gaat hier dus nooit om een cijfermatige en koude calculatie of elke zonde is beleden *maar Bijbels-Hebreeuws denken laat zien dat het belijden en overdenken van zonden onlosmakelijk verbonden is met een (harts)relatie.*

Verwisseling van twee soorten vergeving

Het niet onderscheiden van de **rechterlijke vrijspraak** en de **vaderlijke verzoening** kan dus tot eigenaardige uitspraken leiden. Een prediker haalde eens aan dat het toch vreemd zou klinken als hij tegen zijn vrouw zou zeggen dat hij haar altijd trouw zou blijven en van haar zou houden, maar “dat hij haar tot in de eeuwigheid zou straffen als ze hem op enig moment ontrouw zou zijn”. Daarmee wilde de prediker

aangeven dat God zo niet denkt. Dat kunnen we op grond van de Bijbel beamen, maar het is tegelijkertijd een heel onvolledige vergelijking die je op die manier ook niet zo mag stellen. Doe je dat wel, dan krijg je onjuiste conclusies. De prediker trok uit dit sterk vereenvoudigde voorbeeld de conclusie dat er dus(!) in deze relatie tussen de gelovige en God nooit meer iets fout zou kunnen. Ten diepste werd de prediker gevangen gehouden in een denken waarbij hij dacht een keus te moeten maken tussen enerzijds de Wet (en dus straf) en anderzijds Genade (en dus geen consequenties). Het lijkt op het eerste gezicht logisch dat er een keus moet worden gemaakt tussen deze twee uitersten en hele denominaties baseren hun hele Godsbeeld juist op die keus.¹ Maar zodra zij de schaduw van de exodus en de schaduw van de Bijbelse feesten in het verhaal betrekken, wordt ineens duidelijk dat de bijbelse werkelijkheid echt anders is. Gods vergeving in de Rechtszaal heeft alles te maken met onze bevrijding en juist in die Rechtszaal worden de zonden die je daarvoor hebt gedaan, weggedragen door het bloed van het PesachLam. Als wij ontrouw zijn in de relatie die daarop volgt en berouwvol tot God komen, dan worden wij inderdaad niet meer in de Rechtszaal voorgeleid. **Rechterlijke** vergeving heeft alles te maken met de straf op de zonde, die aan ons voorbij gaat.² Maar **Vaderlijke** vergeving heeft alles te maken met de verzoening zodat de relatie met God wordt hersteld.³ Nu wil God weliswaar altijd de relatie door Zijn vergeving herstellen, maar zonde kan wel degelijk ook dan nog gevolgen hebben. Het is dus ook op dit punt een heel eenzijdige belichting van deze prediker. Enerzijds zijn er gevolgen voor onszelf door de schade die wij oplopen door zonde. Maar anderzijds mogen we er ook niet aan voorbijgaan dat zonden die ons vergeven worden, nog steeds gevolgen kunnen hebben voor *de relatie* met degene die wij schade hebben aangedaan en die zonden kunnen daarnaast ook *langdurige persoonlijke gevolgen* hebben voor de beschadigde. Die consequenties kunnen soms niet meer ongedaan gemaakt worden en die complexiteit mogen we daarom ook niet zo maar met een vereenvoudigde formule aan de kant schuiven. Er zijn ook veel gelovigen die lijden onder de schade die hen is aangebracht als gevolg van de zonden van anderen.

1 Dit is ook wel te duiden als dialectische redeneerkunst, waarbij een keuze wordt voorgelegd die de lezer in een bepaalde richting duwt, terwijl de keuze onvolledig en ongenueanceerd was. Deze 'techniek' was bij de Griekse filosofen zeer bekend en het hanteren ervan getuigt veelal van de invloed van het Grieks denkkader op de gelovigen, ook vandaag nog.

2 Denk hier ook aan het Engelse woord voor Pesach en Pasen: "PassOver", dat betekent voorbij gaan.

3 Dit wil niet zeggen dat er nooit consequenties zijn van zonde, want wij doen ook vaak anderen iets aan als wij zondigen en soms moet God ons tuchtigen. In dit gedeelte van de tekst gaat het echter om herstel van een beschadigde relatie.

De prediker had met zijn beperkte voorbeeld maar deels gelijk, omdat hij vergat daarbij te benadrukken dat ontrouw enerzijds wel degelijk consequenties heeft, maar dat God anderzijds op de belijdenis van ons hart (en dus niet zozeer van onze mond, als het hart er niet bij is betrokken!) een verzoenend God is. Zijn boodschap neigde er eerder naar om de randvoorwaarden en kenmerken van dat verzoenings-mechanisme aan de kant te schuiven.

Als we de vereenvoudigde redenering van de prediker zouden doortrekken, dan kunnen we volgens hem zeggen dat een ontrouwe verbondspartner, die niet tot inkeer van zijn of haar gedrag komt en er zelfs niet met spijt over wil praten met de andere partner, toch wel bijdraagt aan een goede verbondsrelatie? Welk beeld van God creëren wij op die manier?

Als we dus teksten in de Bijbel tegenkomen die de “eens en voor altijd”-vergeving centraal stellen door het offer van Christus, dan weten we voortaan dat dit verwijst naar die Rechterlijke vergeving die alles met Pesach te maken heeft; het oordeel is voorbijgegaan door plaatsvervanging.⁴ Maar op *andere plaatsen* komen we Bijbelteksten tegen die juist invulling geven aan de Vaderlijke vergeving, met het oog op verzoening in een beschadigde relatie tussen God en de zondaar.⁵ Als we die indeling doorzien, dan laten al deze teksten de grootheid van Gods vergeving zien, zonder de bovenstaande verwarring.

Want indien gij de mensen hun overtreding vergeeft, zal uw hemelse Vader u vergeven, maar indien gij de mensen niet vergeeft, zo zal ook uw Vader uw overtredingen niet vergeven.

Het Bijbelvers hiervoor is een treffend voorbeeld van die vaderlijke vergeving. Zien we de volgorde die in deze Bijbeltekst wordt aangegeven? Een beschrijvend voorbeeld⁶ van vergeving komen we in de Bijbel ook tegen wanneer een slaaf zijn grote schuld bij de koning wordt vergeven, terwijl hij daaropvolgend een relatief kleine schuld die een andere slaaf bij hem had, niet wil vergeven. Het is zonde om niet-vergevingsgezind te zijn, want wij moeten de gezindheid van Christus aannemen.⁷ Het gaat er niet om wat wij zeggen vanuit ons verstand, maar om wat wij *doen* vanuit ons

⁴ O.a. Ef.1:7, Ef. 4:32, Kol.2:13.

⁵ Matt 6:14-15, Marc. 11:25, waarbij het dus ook niet opmerkelijk is dat God hier als Vader wordt weergegeven.

⁶ Matt. 18:23-25.

⁷ Fil. 2:5

hart. Pas als wij voor de moeilijke opdracht staan om iemand anders te vergeven die ons iets vreselijks heeft aangedaan, beseffen we enigszins wat zonde doet in onze relatie met God als Vader en in dat licht kunnen wij de vergeving die wij ontvangen niet lichtvaardig nemen. Net als vergeving schenken heeft ook vergeving vragen alles te maken met de intimiteit van de relatie met God.

Als wij bereid zijn anderen te vergeven, zal God ons vergeven. Dat wijst dus niet op die rechterlijke vergeving die nu eenmaal onvoorwaardelijk¹ op grond van het offer van Christus heeft plaatsgevonden. Als wij een ander niet vergeven, dan betekent dit niet dat wij direct onze redding kwijtraken, maar wel dat wij op den duur vast komen te zitten in het mulle zand van de woestijn en wij ons bewust gaan worden van een beschadigde relatie. Dat kan zelfs leiden tot ziekten in ons leven en is een bron voor pastorale zorg in veel kerken en gemeenten. Maar als wij berouwvol bij Hem komen dan biedt God verzoening aan, zodat die relatie met Hem hersteld wordt. *Die verzoening gaat niet om de intermenselijke relatie heen.* God vraagt ons om de ander te vergeven als ons schade is aangedaan, maar God vraagt zeker aan de zondaar om er alles aan te doen de relatie te herstellen met degene die schade is aangedaan en de eerste stap in dat herstel is het oprecht vragen om vergeving voor de toegebrachte schade. Daar is geen vereenvoudigde formule voor te vinden en zonde blijkt soms een afschrikwekkende werking te hebben omdat sommige consequenties voor degene die schade werd aangedaan blijvend zijn.² Hoewel er bij God altijd vergeving mogelijk is, mogen wij die vergeving, zeker ook om de soms heftige consequenties, niet wegwuiven onder het mom van genade.

We moeten misschien nog wel een stap verder gaan en ons realiseren dat het volharderen in zonden niet alleen schade veroorzaakt tussen de gelovige en God als Vader, maar dat *volharding* in zonde *de hele geestelijke familie*, zoals een plaatselijke gemeente, kan beïnvloeden.

Wij leven in een tijd waarin veel gelovigen beschadigd zijn geraakt door hun omgeving, opvoeding, maar ook door de gevolgen van een onjuiste geestelijke leer. Als een soort tegenwicht zien we dan dat in prediking de nadruk wordt gelegd op die Vaderlijke relatie die God zoekt met gelovigen. Maar om de relatie met God als Vader ten

1 In de zin dat wij dit niet door werken kunnen bewerkstelligen, maar alleen doordat wij daarin geloofsvertrouwen hebben.

2 Denk daarbij aan de ernstige (en deels niet terug te draaien) consequenties van het overspel van David met Bathsheba, 2 Sam.12:7-14

volle te kunnen herstellen, moeten we niet een ander Godsbeeld in het leven roepen waarbij we het zondenprobleem afzwakken zodat bij velen de schuldgevoelens op den duur - maar wel kunstmatig - verdwijnen. De nadruk moet juist gelegd worden op de Bijbelse context voor het herstel van relatie, zodat wij als geheiligde mensen ambassadeurs van een Heilig God mogen zijn.

Paulus roept ons niet op om onze zonden te negeren of als “onbelangrijk” voor God te verdoezelen. Dat is eerder de voorkeursmethode van de tegenstander die dit argument al in de hof van Eden gebruikte en die het op geniepige wijze ook in de kerk van vandaag probeert binnen te brengen. Paulus roept ons op ons zelf te onderzoeken én het lichaam van Christus te onderscheiden voordat wij het bloedverbond telkens opnieuw bevestigen bij het Avondmaal.

Opnieuw ter controle: elke stelling en elk onderscheid moet de Bijbelse toets kunnen doorstaan. Als we in de Bijbel lezen dat God onze zonden uitdelgt en ze niet meer denkt³ of als we de tekst op ons zelf betrekken “dat God al onze zonden in de diepten van de zee werpt”⁴, dan zijn dit teksten die verwijzen naar die *rechterlijke* vergeving. Maar als er mensen komen – en dat zijn er in deze tijd niet weinig – die deze vergeving juist als vaderlijk zien, dan moet die onderliggende theologie er vervolgens wel van uitgaan dat je de Vader in de Hemel niet meer moet lastig vallen als je als gelovige de relatie hebt beschadigd, hoe bont je het ook hebt gemaakt. Eigenlijk kan die relatie volgens deze theologie nooit meer schade oplopen en kunnen we God geen verdriet meer doen, wat wij ook doen of... wat wij een ander ook aandoen. Binnen deze gedachtenlijn zou je zelfs het leven van een andere persoon onmogelijk kunnen maken en toch een fijne en onbeschadigde relatie met God als Vader kunnen hebben. En door dit **onjuiste verband** te leggen, wordt dan ook de conclusie getrokken dat God nooit meer denkt aan onze zonden en ze doorlopend *en zelfs bij voorbaat* in de diepten der zee heeft geworpen. Iedere gelovige die hier even bij stil staat, beseft dat dit alleen al in een vader-kind context een heel kunstmatige theorie is, die maar moeilijk in stand gehouden kan worden. We begrijpen nu hoe deze kon ontstaan. Maar gelukkig geeft het onderscheid tussen die rechterlijke en vaderlijke vergeving ons opnieuw een heerlijk uitzicht op Gods Plan en dit beeld is bovendien helemaal in lijn met de volgorde van de bijbelse feesten *en hun werkelijkheid in Christus*. **Eens vergeven, altijd vergeven** moeten we dus in de juiste context verstaan en daarom moeten we niet een aantal Bijbelteksten, die hier de juiste diepte aangeven, onder het theologische vloer-

3 Jes. 43:25

4 Micha 7:19

kleed vegen. Zodra we beseffen wat de consequenties van de zonde zijn, ook op onze menselijke relatie en bredere omgeving, moet dat bewustzijn ons helpen ver van de zonde te blijven, zodat wij met Zijn doel een ongezuurd deeg zijn.

Praktijkvoorbeelden maken lastige onderwerpen vaak snel duidelijk. Een spreker wilde zijn gehoor duidelijk maken ‘dat hij veel onvrijheid en angst onder gelovigen zag’. Laten we zijn betoog hierover eens volgen. De spreker stelde dat het evangelie ons moet vrij maken, maar dat hij veel gelovigen sprak die helemaal niet vrij waren. Tot zover was dat een feitelijke vaststelling die waar kan zijn. Daarop volgde echter zijn (onjuiste) conclusie dat dit niet-vrij-zijn werd veroorzaakt door het blijven vasthouden aan regels.¹ De spreker vond dat deze gelovigen op grond van de Bijbel dachten ‘veel te moeten’ en dat zij hierdoor hun vrijheid in Christus verloren. Als je een *onbijbelse* conclusie trekt dan kun je inderdaad op deze zijweg uit komen. De prediker stelde misschien wel juist vast dat sommige gelovigen angstig naar God toe zijn, maar de reden waarom die onvrijheid er is, is een heel andere.

Vrijheid en bevrijding hebben inderdaad niets te maken met het volgen van regels of met het doen van werken, maar met Gods rechtvaardiging door het offer van Christus en onze acceptatie daarvan in geloof. Tot zover zijn we het met deze spreker eens, maar het is pas de helft van het verhaal. Wat deze spreker niet aangeeft is dat *het van harte*² doen van Gods Instructies een mens helpt volgens *de wet van Christus* te leven, maar altijd pas *nadat* hij is bevrijd. Zodra je echter na de redding de van God gegeven Instructies in de wind slaat, minacht je dan niet de relatie met God? En vind je het dan nog belangrijk dat je apart gezet bent? Die Instructies waren immers in liefde door God gegeven. Op het resultaat van het negeren van die Instructies kun je dan wachten en op die manier ontstaan er groepen van gelovigen die de relatie met de Vader niet meer in stand houden, juist omdat berouw, bewustzijn van zonden en terugkeer (‘tesjoeva’), herstel met de medemens, bewustzijn van de aangebrachte schade, geen functie meer lijken te hebben en dus irrelevant zijn geworden. Het belang van de hartsgesteldheid die gericht is op de groei van de relatie is door hen ontkend of tenminste genegeerd. Welke wolf in schaapskleren of welke vermomming die komt *als* de ‘engel des lichts’ heeft hen dat wijs gemaakt?³

1 De spreker bedoelde hier niet de aardse regels van onze rechtstaat, maar Gods regels.

2 Dat is: ten volle vanuit je hart[sgesteldheid] doen. Het gaat dus niet om de regel, maar het hart dat zich aan Gods Instructie wil houden uit liefde voor Hem en de naaste. Door bijvoorbeeld elkanders lasten te dragen wordt de wet van Christus vervuld. Zie Gal. 6:2 en de context van dit vers.

3 Paulus geeft een duidelijk signaal af in 2 Kor.11:14.

Natuurlijk wilde de spreker benadrukken dat het *wettisch* volgen van Gods Wet een zaak is van het denken, maar zijn oplossing was horizontaal. Hij stelde namelijk dat de onvrijheid ontstond door het plichtmatig “moeten volgen” van regels en dat de oplossing zou bestaan uit het “niet meer moeten volgen” van deze regels. Maar de Bijbel leert iets anders: Gods Instructies moeten in hun Nieuwe Verbondsbetekenis vanuit ons verstand naar ons hart worden overgeplaatst en dat is wat de Heilige Geest wil doen in de levens van gelovigen die in Hem blijven. Als de regel van Gods wijze Instructie is gedaald naar het hart, dan wordt die regel onderdeel van de hartsrelatie met God en verdwijnt *de letter* van de wet. Dan wordt die Instructie steeds verder opgenomen in het gedrag van de gelovige, want dat gedrag houdt in alles rekening met de Vader.⁴ Precies om die reden zegt Paulus dat hij als Nieuwe Verbondsgelovige onder de wet van Christus staat! Wij moeten dus opmerkzaam zijn als andere gelovigen dé oplossing voor het probleem van het “moeten volgen” van een wijze Instructie van God zoeken in het eenvoudigweg verwijderen van die wijze Instructie. Net zoals je geen relatie met God kunt hebben door je plichtmatig aan Zijn regels te houden, zo kun je ook geen relatie met de Vader onderhouden door je juist niet aan Zijn regels te houden. Het laatste is dus niet een juist alternatief voor het eerste, terwijl die gedachte wel naar voren wordt gebracht. God is een Vader die een hartsrelatie zoekt met Zijn gelovige kinderen. Die hartsrelatie stelt de Vaderlijke instructies niet terzijde, ze zijn juist zeer waardevol en in liefde gegeven voor een gezegend leven. Maar als wij ondanks die Instructies God verdriet doen, dan is daar de Vaderlijke vergeving⁵ die altijd verbonden is met onze Tesjoeva, onze berouwvolle terugkeer op Zijn Weg.

Ooit terug naar Egypte?

We bespraken eerder dat de Rechterlijke vergeving *eens en voor altijd* achter ons ligt en dat gelovigen daarna in een verbondsrelatie met de Sterke mogen treden. Gelovigen hoeven niet meer bang te zijn dat elke zonde hen telkens weer terugbrengt naar Egypte, als het maar gepaard gaat met de instelling van Ongezuurde Broden, namelijk het echt willen zijn van een ongezuurd deeg. God is de Sterke en hij is lankmoedig naar de gelovigen die zich in het verbond met Hem verbinden. Toch zijn er wel gelovigen die door een onjuist onderscheid een Godsbeeld en theologie opgelegd krijgen waarin ze moeten blijven vrezen en beven voor hun behoud. Zij denken dat, als er al sprake is van bevrijding, dat toch altijd moet gepaard gaan met de vrees dat de Rechterlijke vergeving voortdurend opnieuw nodig is. Of anders gezegd: Dat Egypte toch altijd heel dicht in de buurt is. Je zou kunnen zeggen dat deze gelovigen wel beseffen

4 1 Kor. 9:21. Zie ook de woorden van Jezus: waarom noemt gij Mij Here en doet gij niet wat Ik zeg?

5 1 Joh 1:9, Matt. 6:9-14, Matt.18:21-35.

dat zij bij de berg van het Verbond zijn geweest. Zij proberen zich uit alle macht aan Gods Instructies te houden en zij willen er alles aan doen om een ongezuurd deeg te zijn. De betekenis van Ongezuurde Broden en Pinksteren proberen ze uit te leven, maar zij vergeten (door de leer van hun denominatie) dat aan die feesten wel Pesach vooraf gaat en dat feest is het feest waarin centraal staat dat het Gods soevereine besluit en daad was om uit te redden. Het enige dat de ongelovige hoeft te doen is het bloed aan de deurpost aan te brengen. Of in Nieuwtestamentische termen: Te aanvaarden dat Jezus' dood aan het Kruis en Zijn opstanding Gods daden waren om de gelovige – onverdiend – te bevrijden.

Die gelovige mag dus niet voorbijgaan aan Gods soevereine daad van uitredding. Bovenal was het Gods Plan dat wij verbonden werden met Zijn Doel en dat is het bereiken van het door Hem Beloofde Land. Als gelovigen in Christus – hoe treurig ook – blijven vrezen voor de zekerheid van hun redding, dan erkennen zij Gods reddingsdaad in Christus niet, omdat zij voortdurend leven in de angst van Gods oordeel. Die gelovigen gaan voorbij aan de hartsrelatie die God zoekt met Zijn kinderen. Zij blijven geloven in een God die als een Rechter de wetsartikelen napluist om te zoeken naar een mogelijke overtreding, een God zonder een Vaderhart. Maar de God die na Zijn vrijspraak over de gelovige, diezelfde gelovige de mogelijkheid heeft geboden deel te krijgen aan de verbondsrelatie, is ook de God die als Vader zoekt naar die hartsrelatie en die relatie is niet juridisch, die is vol van Vaderlijke genade.¹ Hij wil zich de Sterke betonen zodat wij juist niet meer in Egypte komen, als wij met Hem *verbonden* blijven.

Zeker, regelmatig gaat onze tocht met vallen en opstaan, maar we mogen ons ook vasthouden aan de woorden die God over David sprak. Hoewel David zwaar zondigde en daar op dat moment ook de gevolgen van moest dragen, was God met David op weg naar Zijn “Beloofde Land” en werd hij uiteindelijk Gods vriend genoemd, omdat God het hart van David zag.

Als ons hart op God is gericht, dan ligt daar dus de belofte dat wij nooit meer in Egypte komen. Maar er zijn er velen die in de droge woestijn achterblijven en dat kan wel aanvoelen als Egypte. Die woestijn kan dan twee oorzaken hebben; er zijn gelovigen die een denkkader opgelegd hebben gekregen dat God de strenge Rechter blijft en

¹ Hier staat dat mooie Hebreeuwse woord “chesed” voor, dat uitdrukking geeft aan een genade die veel verder gaat dan God op grond van het verbond zou moeten schenken. Het woord chesed laat binnen het geheel van verbondsafspraken Gods (overstijgende) lankmoedigheid zien. Zie ook verderop in de hoofdstekst.

als zonde in hun leven naar boven blijft komen, raken ze depressief en oververmoeid van hun eigen worstelen tegen die zonde. Hun worstelen is niet gericht op het willen laten van de zonde omdat ze de Vader verdriet doen, maar is eerder een angstig gevecht dat ze nooit lijken te winnen onder het toezien van de rechtvaardige maar ook meedogenloze Rechter. De ontmoediging die dat denkkader te weeg brengt kan leiden tot apathie, moedeloosheid of depressie, maar soms ook tot een (soms heimelijk) losbandig leven omdat de moed is opgegeven en de eigen vechtkracht weg is. Die geloofscrisis heeft op zichzelf niets met Egypte te maken, maar komt voort uit het niet zien van die Vaderlijke relatie en het feit dat zij daadwerkelijk in een verbondsrelatie staan. Zij denken dat het worstelen alleen uit eigen kracht moet gebeuren. Wie zal hen er op wijzen dat die Rechter allang in hun leven plaats heeft gemaakt voor een Vader, net zoals God die in de nacht als een vuurkolom voor het volk Israël uitging in de richting van het Beloofde land?

Maar ook hier doemt die andere groep gelovigen weer op. Want er zijn ook velen die stranden in de dorre woestijn omdat zij van mening waren dat God die Vader is die geen vergeving meer nodig acht en die het prima vindt wat Zijn kind doet of nalaat te doen. Eigenlijk geloven ze niet in een woestijn, want God brengt ons na Egypte in een levenslange oase, althans dat vinden ze. De theologische gedachte is dat gelovigen direct vanaf het strand van de Schelfzee in een oogwenk worden overgebracht naar het “beloofde Land”. De woestijnreis wordt overgeslagen terwijl deze juist een Doel heeft. Wat is het gevolg? Als gaandeweg de toewijding en de eerste liefde van die verbondsrelatie vervaagt dan is inmiddels ook het mechanisme uitgeschakeld dat het geweten van de gelovige aan behoort te spreken als hij God verdriet doet. Alles wat tuchtiging hem of haar zou kunnen leren en bijbrengen is dan kunstmatig buiten werking gesteld. Toewijding heeft geen persoonlijk nut meer en verliest ogenschijnlijk haar functie. Als dan toch de woestijn van het leven komt dan blijkt de gelovige de training voor het gebruik van de wapenuitrusting² te hebben overgeslagen en Zijn Gods instructies niet beproefd geraakt. De wapenuitrusting die God in Zijn Zoon ter beschikking stelde, is dan allang terzijde gelegd. Overbodig verklaard! Maar God had deze juist ter beschikking gesteld als een liefhebbende Vader. Als ze dorstig zijn dan hopen ze dat er voor hen met een stok op een rots wordt geslagen en dat elk probleem uiteindelijk op die manier instantelijk wordt opgelost. Als dit niet instantelijk gebeurt dan kan de tegenslag zo groot zijn en de woestijn zo in contrast met hun Godsbeeld of hun droombeeld van die oase, dat de teleurstelling hen in de

2 Ef. 6:10 e.v.

woestijn doet afhaken voordat zij het Beloofde land hebben bereikt. De praktijk is dat ze zijn gaan geloven in een selectie van Bijbelteksten maar niet meer in de hele Bijbel. Zij geloofden weliswaar dat de Rechterlijke vergeving achter hun lag, maar zetten ook een streep door de gedachte dat er steeds Vaderlijke vergeving en belijdenis nodig is en dat het Woord en Zijn Geest willen samenwerken om te helpen overwinnen.

Dat betekent ook dat als de mogelijkheid van (goede) vaderlijke tucht voortdurend wordt weggeredeneerd en zonde daarbij wordt gebagatelliseerd, dat de relatie op een punt kan komen dat er nauwelijks nog sprake is van een echte relatie. Zo'n gelovige vervreemdt van God als zijn Vader en herkent Hem op den duur niet meer.¹ Het woord "vrijheid" wordt dan vaak het meestgebruikte woord in het geloofswordenboek. Je zou kunnen zeggen dat het uiteindelijk leidt tot "geestelijk verwende kinderen", met alle gevolgen van dien. God komt in de moeilijke tijden niet meer overeen met het profiel waarin ze geloofden en de geloofsproblemen waarin ze verkeren lijken niet op te lossen met de zelf ontwikkelde geloofsformule. Juist om deze gelovigen te beschermen tegen de invloeden van de woestijn is het zo belangrijk dat in onze kerken en gemeenten dit onderscheid tussen de Rechterlijke en Vaderlijke vergeving nadrukkelijk wordt geleerd. Als het op deze juiste manier wordt bijgebracht, dan kan het onderscheid tussen de vergeving van Pesach en de vergeving van Grote Verzoendag de gelovige juist versterken in zijn of haar relatie met God als onze Vader.

Betekent dit dat wij nooit meer in Egypte terecht kunnen komen als we eenmaal uitgered zijn? Die vraag is niet zo eenvoudig te beantwoorden, maar de geschiedenis van het volk Israël kan ons ook in dit geval veel leren. Dit bevrijde volk was met God in een huwelijksverbond getreden. Israël werd geestelijk tot "Vrouw" en in die relatie is God een jaloers God. Dat afgoderij Gods jaloersheid opwekt is een stevig thema in het Oude Testament. Al het tweede van de 10 geboden gebiedt de gelovigen geen andere goden te aanbidden en niet voor gesneden beelden te buigen of hen te dienen. Dat gebod wordt direct gevolgd door Gods mededeling dat Hij een jaloers God is.² Elke keer als de Bijbel spreekt over Gods jaloersheid dan heeft dat te maken met afgoderij.³

1 Zie bijv. 1 Kor. 15:34 waar Paulus het heeft over sommigen in Korinthe die geen besef van God hebben.

2 Ex. 20:5; Deut. 5:8 e.v. In Ex. 34:14 wordt God met de naam "Naijverige" of "Jaloerse" genoemd.

3 In Ezech. 8:3 wordt het afgodsbeeld dat getoond wordt het "voorwerp van naijver, dat naijver oproept" genoemd.

God waarschuwt Zijn verbondspartner Israël dat zij niet aan afgoderij mag doen, want dat staat voor God gelijk aan “geestelijk overspel”. Maar de geschiedenis van Israël leert dat het volk al opstandig werd in de woestijn en zich bovendien in het Beloofde Land steeds meer naar de afgoden keerde en die begon te aanbidden. In het Beloofde Land werd het volk in de eerste tijdsperiode door rechters of ‘richteren’ bestuurd, die op hun beurt onder Gods instructie stonden. Toen het volk per se een koning wilde was de richter Samuel daar niet blij mee. Maar God liet Samuel zien dat ze niet zozeer Samuel als richter verwierpen als wel het koningschap van God zelf.⁴ Ze verwierpen ten diepste God als verbondspartner. Zij zochten een zichtbare koning. Later zocht Israël ook bescherming bij Egypte, waardoor het in feite God als Koning en als verbondspartner negeerde.⁵ Het volk zocht een andere grootmacht en beledigde God door zich bij Egypte te melden voor bescherming. Afgoderij wordt niet beperkt door het aanbidden van afgodsbeelden, maar omvat zeker ook het niet-erkennen van de Schepper van Hemel en Aarde als de absolute macht en beschermer.

God waarschuwde meermaals dat afgoderij uiteindelijk zou betekenen dat ze uit het land verdreven zouden worden en in ballingschap weggevoerd zouden worden. Hier loopt een duidelijk verband met de huwelijkswet die God zelf had ingesteld en die we onder meer terug vinden in Deuteronomium.⁶ Als een vrouw overspelig was, dan kon de man haar wegens echtbreuk (verbondsbreuk) een scheidsbrief meegeven en haar wegzenden. Deze aardse regel was een afdruk van het hemelse, want God zond uiteindelijk het huis van Israël weg met een scheidsbrief en dit huis werd als straf voor haar afgoderij naar Assyrië weggevoerd om niet meer terug te keren. Dit laat zien hoe God over afgoderij dacht, maar ook hoe het huwelijksverbond tussen God en het volk aan regels was gebonden. Die regels zijn in de Tora opgenomen, maar allereerst ging het ook hier om de hartsgesteldheid van de Vrouw Israël. De oudtestamentische Bijbelboeken laten pijnlijke voorbeelden zien van de ontrouw van Israël aan God. Er is dus wel zeker een straf op “geestelijk overspel”. En of dit nu over Egypte of Assyrië of Babel ging, het is steeds een situatie van slavernij als gevolg van deze vorm van zonde.

Voordat gelovigen deel gaan krijgen aan dat Goddelijke verbond, zeggen zij “Ja” tegen de Bruidegom. In het zesde hoofdstuk van Wake Up bestuderen we het Hebreeuwse huwelijksritueel nauwkeurig, maar ook op deze plaats mogen we die

⁴ 1 Sam. 8:7.

⁵ Jes.31:1-3.

⁶ Deut. 24.

waarschuwing van dat geestelijke overspel niet onbesproken laten. De Rechterlijke vergeving ligt achter ons, *tenzij wij ons hart blijven overgeven aan afgoderij*, omdat God dit gelijk stelt aan huwelijks ontrouw. Elders wordt het gelijkgesteld ‘met een hond die terugkeert naar zijn eigen braaksel.’¹ We zijn dan voor de Rechter vrijgesproken maar blijven dan de zonde doen waarvoor we moesten voorkomen.

God kent ons hart en als dat op Hem gericht is, dan roept alles in Gods Woord dat wij bij Hem horen. Toch mogen we de waarschuwing en de parallel met het huis van Israël niet argeloos negeren, want afgoderij is ten diepste alles wat in ons leven – dat is in ons denken en handelen - *een blijvend hogere prioriteit krijgt dan God zelf*. Of anders gezegd: afgoderij is alles waar we ons hart op zetten terwijl ons hart op dat gebied niet bovenal op God is gericht.

Afgoderij beperkt zich dus niet tot het aanbidden van afgoden uit andere religies. Er is zoveel materialisme of tijdsbesteding die ons – in ons hart – misschien veel meer trekt dan het dienen van God. Eigenlijk zegt Paulus het in zijn brief aan de Romeinen heel treffend: ten diepste waren gelovigen eerst in een soort van ‘verbondsrelatie met de zondemacht’.² Uiteindelijk zijn wij door Jezus Christus vrijgemaakt van die relatie en dat werd alleen mogelijk doordat wij samen met Christus stierven en in nieuwheid des levens opstonden, om daarna bij Hem te horen.³ Maar die zondemacht probeert ook daarna weer een relatie met ons aan te gaan. Niet voor niets wijst Paulus naar de wapenuitrusting, die wij kunnen inzetten om die zondemacht, die als het ware op zoek is naar een overspelige relatie, af te weren. Dat is een actieve opdracht voor elke gelovige. Anders was het niet nodig geweest dat Paulus zo nauwkeurig en met aandrang had geleerd over al die onderdelen van de wapenuitrusting.

Nu kan er heel lang gesproken worden over wat nu precies in onze moderne tijd afgoderij is. Ja, afgoderij is inderdaad ook het Boeddhabeeld van het tuincentrum dat in de woonkamer wordt gezet of het doen van spirituele oefeningen die direct gerelateerd zijn aan andere (vaak Oosterse) godsdiensten. Maar bovenal heeft afgoderij dus van doen met het hart dat met voortduring is gericht op deze wereld. Want Jacobus⁴ spreekt gelovigen in de verstrooiing aan als overspeligen om ze daarna

1 Zie ook Heb. 2:3. Hoe zullen wij dan aan de straf ontkomen indien wij geen acht slaan op de zoveel meer omvattende redding (NBV).

2 Om die reden zegt Jakobus dat zonde kan ‘volgroeien’ en macht heeft om de dood voort te brengen (Jak. 2:15).

3 Zie Rom. 6 en 7

4 Jak. 4:4, Rom. 8:7

te vragen of zij niet weten dat vriendschap met deze wereld, vijandschap is tegen God? Dat moeten we ook weer begrijpen vanuit de gedachte dat er sprake is van een verbond, waarbinnen je geen andere intieme vriendschapsrelaties kunt onderhouden, want het verbond tussen God en de gelovige is gericht op een huwelijk. Direct daarna zegt Jakobus dat God daarom dan ook veel genade aan de nederige geeft. Nu valt niet elke zonde meteen onder de noemer van “overspel”, want de Bijbel leert ons dat God met verschillende zonden⁵ verschillend omgaat. Ook in het Oude Testament had God bepaalde offers gegeven om verzoening tot stand te brengen voor verschillende zonden. Er is dus onderscheid.

Maar veel zonden kunnen wel degelijk het voorportaal zijn voor geestelijk overspel en daarom worden wij ook opgeroepen om onszelf voortdurend te onderzoeken. Maar er is in ieder geval één zonde die ook in onze tijd expliciet als afgoderij wordt bestempeld omdat dit in het Oude Testament al voorkwam en nog steeds de wortel is van alle kwaad:

HEBZUCHT & GELDGIERIGHEID

Paulus zegt het luid en duidelijk: hebzucht is afgoderij!⁶ De vraag is waarom Paulus een reeks van zonden opnoemt en hebzucht uitdrukkelijk verbindt met afgoderij? Jezus gaf al eerder het antwoord: Niemand kan twee heren dienen. Een gelovige kan niet God dienen en Mammon.⁷ Het zijn twee opponenten van elkaar, twee heersers. Geldgierigheid is dus het aanbidden van een afgod en gelovigen wekken daarmee de jaloezie van God op. De aanbidding van de Mammon komt altijd in de plaats van de aanbidding van God. Het is een uiting van ons gebrek aan vertrouwen in de God die voor ons zorgt, terwijl Jezus juist binnen datzelfde kader leert dat God zelfs voor de vogels en leliën in het veld zorgt. God wordt door de hebzuchtige in een positie gebracht dat Hij niet meer kan of hoeft te voorzien omdat het vertrouwen niet meer op Hem maar op het materialisme is gebaseerd. God die de Sterke is en die getrouw aan het Verbond altijd zal voorzien, wordt aan de kant gezet door het vertrouwen op eigen bezit en inzicht. Een hebzuchtige is een liefhebber van geld en stelt zijn vertrouwen daarop. Dit hoeft niet altijd te betekenen dat een hebzuchtige uit is op méér geld. Het kan zich ook uiten in het niet willen delen van geld of materiële zaken met

⁵ Denk bijvoorbeeld aan leugens spreken, stelen, onreinheid, overtreden van voedselwetten, iemand schade berokkenen.

⁶ Kol 3:5, Ef.5:5

⁷ Matt.6:24

mensen die het veel harder nodig hebben. Daarom is het hebben van veel vermogen niet altijd het uiterlijke teken van Gods voorzienigheid of zegen; het kan ook een indicatie van afgoderij zijn. De omgeving kan denken dat je gezegend bent, terwijl je ten diepste, in je hartsgesteldheid, de Mammon dient. Het is zelfs mogelijk dat je nog lange tijd denkt dat je twee heren kunt dienen. Hebzucht leidt uiteindelijk tot ongevoeligheid voor je medemens en een hart dat daardoor steeds minder op God gericht is. De profeet Ezechiël gaf aan dat Sodom de stad van de hebzucht was. Een van haar grootste zonden was dat zij de ellendige en de arme niet ondersteunde.¹

Uiteindelijk zal God bepalen wat in concreto geestelijk overspel is, want afgoderij heeft zijn oorsprong in het hart en er kunnen veel afgoden zijn die een mens binden en zijn vrijheid ontnemen. Vaak is het door anderen niet eens goed te beoordelen. We mogen onszelf wel afvragen wat ons antwoord zou zijn als bepaalde materiële zaken ons helemaal afgenomen zouden worden of wat wij voelen als ons gevraagd zou worden een substantieel gedeelte van ons geld of bezit aan een hulpbehoevende medemens af te staan? Of als ons gevraagd wordt los te komen van een bepaalde verslaving. Let maar eens op je primaire reactie.

God met ons²

of

Goud met ons

Jakobus zegt dat God de hoogmoedige zal weerstaan en ook daar zien we weer dat die hartsgesteldheid bepalend is. God vergeeft en toont altijd genade, tenzij het hart van die mens hoogmoedig en blijvend doorgaat op de weg waarvan hij ten diepste weet dat deze hem of haar van God verwijdt. In het hele Oude Testament zien we dat God zelfs ten aanzien van hoogmoedigheid nog lankmoedig was, een uitdrukking die er voor staat *dat God zijn straf lang uitstelde*³, ook al omdat Hij in een verbondsrelatie was als de Sterke. In het Hebreeuws wordt hier het woord “chesed”⁴ gebruikt en dat weerspiegelt een geduldige genade die veel verder gaat dan die op grond van het verbond verstrekt zou hoeven te worden. In het geval van Israël was God bijna 700 jaar geduldig, totdat uiteindelijk de hoogmoed leidde tot de balling-

1 Ez.16:49

2 De tekst “God zij met ons” staat nog op het twee euro muntstuk van Nederland.

3 Het Engelse woord voor lankmoedigheid is “longsuffering”. God kiest er voor om op grond van het Verbond langer te lijden om ons de kans te geven berouwvol terug te keren.

4 Strong's' 2618

schap van het huis van Israël. Maar belangrijker is te beseffen dat lankmoedigheid ook betekent dat de geestelijk bruikbare tijd in feite stil staat. God wacht totdat zijn kind terugkomt en tot zolang wordt kostbare tijd verloren.

Idolen zijn in feite afgoden. Het volk Israël kreeg niet een aanbeveling om afgoderij te vermijden, maar een krachtige instructie om het zeer uitdrukkelijk te verfoeien en te verafschuwen.⁵ De reden dat zij alle volken moesten verslaan in het Beloofde Land had te maken met de afgoderij van deze volken. Zouden zij halfslachtig te werk gaan dan zou de invloed van deze afgodendienaars binnen de landsgrenzen voortdurend als brandende pijlen op hen af komen. Er mocht in het huis van God en het door Hem aan het volk beschikbaar gestelde land geen sprake zijn van andere relaties dan de verbondsrelatie met de Sterke. Maar het volk besloot anders en in de tijd van Salomo werden voor de koning honderden (bij)vrouwen van buiten de landsgrenzen en uit vreemde religies naar Israël gehaald, waarna de Bijbel ons leert dat Salomo op latere leeftijd ook de afgoden die deze vrouwen dienden overspelig achterna liep. Een gelovige die beseft dat hij of zij deel mag uitmaken van een verbond met de Schepper van hemel en aarde, mag ervan doordrongen zijn dat als het hart op Hem is gericht dat dan de beleden zonde op de Vaderlijke vergeving mag rekenen. God is lankmoedig als een Vader als de gelovige maar niet hoogmoedig is. Zo'n verbondsrelatie is voor de gelovige geen garantie dat hij nooit in een discutabele situatie terecht komt, maar zijn juiste hartsgesteldheid brengt hem of haar in nederigheid bij de Vader terug.

Over die hoogmoed staat een leerzame notitie in de Talmoed:

Als een persoon zegt: "Ik zal zondigen en berouw hebben en dan zal ik zondigen en berouw hebben" dan geeft God hem geen mogelijkheid om berouw te krijgen. Als deze persoon zegt: Ik zal zondigen en dan zal Grote Verzoendag wel verzoening brengen, dan zal Grote Verzoendag geen verzoening brengen. Grote Verzoendag verzoent voor overtredingen die een mens naar God heeft gemaakt; maar voor overtredingen tussen een man en zijn naaste biedt Grote Verzoendag geen verzoening totdat hij - die zijn naaste in bitterheid of ergernis in zijn hart verwerpt - zich met zijn naaste heeft verzoend.⁶

Deze notitie geeft aan dat God de nederige verzoent, maar de hoogmoedige zal

5 Deut. 5:25-26

6 Yoma 8. Samenvatting.

weerstaan. Daarom moeten we ons hart onderzoeken. Geestelijk overspel kent vele voorportalen en de consequenties van dat soort geestelijk overspel moeten ons als waarschuwing dienen zodat wij zo dicht mogelijk bij God blijven.

Rechtvaardiging en Heiliging

In dezelfde lijn willen we ook nog kort aandacht besteden aan een andere schijnbare tegenstelling die niet zelden leidt tot (spraak)verwarring. Wij lezen in de Bijbel enerzijds dat wij niet door onze eigen werken gered kunnen worden, maar aan de andere kant worden we regelmatig geconfronteerd met de opdracht tot heiliging. Maar als wij niet gerechtvaardigd kunnen worden door onze eigen inspanningen, waarom moeten we onszelf dan toch nog heiligen? Ook hier denken gelovigen vaak al te snel een “kamp” te moeten kiezen met als resultaat dat ze andere Bijbelverzen dan weer gekunsteld moeten uit leggen, alsof deze twee elkaar kunnen vervangen. In het ene kamp wordt dan het idee aangehangen dat “heiliging” een staat is die door God gegeven wordt en niet zozeer een werkwoord voor de gelovige inhoudt. Immers, met eigen inspanningen wil men niets van doen hebben, omdat dit te veel nadruk zou leggen op een wetmatig “moeten” of op “werken”.

Maar het andere ook gelovige kamp is wel degelijk van mening dat de Bijbel oproept tot persoonlijke heiliging als werkwoord, waarop dan soms zoveel nadruk wordt gelegd dat die heiliging ook direct een voorwaarde lijkt te worden voor onze rechtvaardiging. Met andere woorden: onze redding hangt toch af van de inspanning. En ook nu schieten de beide kampen door in standpunten die deels, maar niet geheel Bijbels zijn en die dan vooral gebaseerd zijn op een selectieve lezing van Gods Woord.¹

In de Engelse taal wordt het onderscheid tussen rechtvaardiging en heiliging al een stuk eenvoudiger. **Rechtvaardiging** is van buitenaf komend en wijst er op dat de Rechter iets recht verklaart. Hiervoor wordt het woord “justification” gebruikt. Maar **heiliging** is de vertaling van het woord “sanctification”. Het is het werkwoord dat hoort bij het woord “heilig”.² God heeft ons - door het bloed van Christus³ - eens en

1 2 Kor. 7:1-2. Men kan niet meer plaatsen wat Paulus bedoelt als hij zegt dat wij als zonen en dochters onszelf moeten reinigen van alles wat het lichaam en de geest kan verontreinigen en dat wij zo moeten streven naar volkomen heiligheid in de vreze van God.

2 Hebr.: Kadosj, Gr.: ἅγιος (hagios), in het Latijn: sanctus.

3 Hebr. 10:10.

voor altijd heilig verklaard.⁴ Dit betekent niet dat wij een aureool van goed gedrag boven ons hoofd hebben gekregen, maar dat wij “apart gezet en toegewijd” zijn, *waarna wij worden opgeroepen om dat in ons leven voortdurend tot uitdrukking te laten komen*. Dat is heiliging. Dus bij heiliging hoort de uiting van geheiligd te zijn. God zegt: “Weest heilig, want Ik ben heilig”.⁵

Rechtvaardiging is een éénmalige gebeurtenis die weer alles met die Rechtszaal te maken heeft, terwijl heiliging altijd een opdracht is in het kader van de verbondsrelatie. Hier denken we bijvoorbeeld binnen de context van het oude Joodse huwelijksritueel aan de bruid die al ver voor de bruiloftsdag in een relatie tot haar bruidegom staat. Voorafgaand aan het huwelijksverbond is zij al zijn “eigene” geworden en zij reinigt en heiligt zich door de rituele baden tot de komst van de huwelijksdag. Dat zijn de rituelen van heiliging, van toewijding die een uitdrukking is van de hartsgeestdheid. De Bruid is geheiligd om heilig te zijn; zij is apart gezet om toewijding te laten zien. Dit is een schaduw van de Gemeente van gelovigen in Christus, die wachten op de Bruidegom en die zich reinigen, waardoor zij laten zien dat zij geheiligd zijn of apart gezet zijn voor de Bruidegom. Alles staat in het teken van de toewijding aan de Bruidegom en zonder de relatie met de Bruidegom is heiliging voor de Bruiloft helemaal niet mogelijk en mist ze volledig haar doel.

“Rechtvaardiging” en “Heiliging” zijn dus zeker *geen tegenstellingen*, ze volgen elkaar op *zonder elkaar te vervangen*. Net zoals je niet in een verbondsrelatie kunt treden als je niet eerst bent uitgered, zo kun je ook niet vrucht dragen in heiliging als je niet eerst gerechtvaardigd bent. Eerst moeten we vrijgesproken worden en onze gevangenis uit, eerst moeten we bevrijd worden uit ons Egypte, want daarbinnen zijn wij nog overgeleverd aan de macht van de zonde en van slavernij. Op dezelfde manier kun je ook niet “gerechtvaardigd” zijn, om daarna te denken dat heiliging geen functie meer heeft. Het is waar, je kunt die heiliging of toewijding geen inhoud geven op grond van je eigen inspanningen, maar als je gerechtvaardigd bent moet daar wel heiliging – voortdurende toewijding in gedrag en denken – uit voortkomen. Heiliging begint bij God zelf want Hij zet ons apart, maar het wordt door ons blijvend onderhouden, want heiliging is niet een “heilig worden”, maar een “toegewijd blijven”.

4 Niet in de Rooms-katholieke zin van “heilig”, namelijk de staat van overledenen die in hun leven aan bepaalde criteria hebben voldaan die hen heilig maakten, waarna de kerk postuum het predicaat “heilig” aan deze overledenen verstrekt. Dat etiket kent de Bijbel niet toe aan overledenen. De Bijbel stelt dat gelovigen in Christus door God heilig verklaard zijn en zich doorlopend heiligen of “apart gesteld gedragen”. Zie bijvoorbeeld de aanhef van de twee brieven aan Korinthe, waar de dan levende gelovigen als heiligen worden aangesproken.

5 Lev.11:44-45, 1 Pet. 1:16

Het is de uitdrukking van onze identiteit in Christus. En de Heilige Geest geeft ons ook de kracht ‘om de werkingen van het lichaam te doden’¹ die anders onze “toewijding” kunnen tegenstaan of laten vervagen. Je kunt ook zeggen dat rechtvaardiging ons bevrijdt van de macht van de zonde en dat we door onze heiliging laten zien dat wij - met behulp van Zijn Geest - loskomen van de invloed van zonde of daar weerstand aan bieden. We laten door heiliging in ons leven zien wat het effect van rechtvaardiging door God is.

Francis A. Schaeffer² omschreef het treffend door uit te leggen dat **rechtvaardiging** geen niveaus kent omdat de schuld absoluut teniet is gedaan. Het gebeurt van Godswege en dus buiten ons om. Maar **heiliging** kent wel niveaus want het gaat over de mate van relatie tussen ons en God. Het christelijke leven is gebroken. In sommige perioden van ons leven heeft heiliging een belangrijke plaats en er zijn ook tijden waarin dat veel minder het geval is. Het is niet mogelijk om “min of meer” gerechtvaardigd te zijn, maar je kunt meer of minder geheiligd leven. Dat onderscheid wordt duidelijk als je beseft dat rechtvaardiging alles te maken heeft met de schuld van de zonde, terwijl heiliging alles te maken heeft met de kracht of de invloed van zonde in een leven van een christen. Schaeffer legt daarbij uit dat Redding (“Salvation”) niet gelijk is aan Rechtvaardiging (“Justification”) waarna dan niets meer volgt tot aan het einde van je leven. Zo heeft God het niet bedoeld. Redding stroomt van rechtvaardiging via heiliging naar verheerlijking.³ De rechtvaardiging is “eens voor altijd”, maar de heiliging is “uit geloof tot geloof”, omdat er ook zo nadrukkelijk staat dat de rechtvaardige (van)uit geloof zal leven. De heiliging heeft dan ook alles te maken met een steeds verder ontwikkelende relatie met God als Meester, als Vriend en als Vader die Zijn erfenis beschikbaar stelt.⁴

1 Rom. 8:13. De David Stern: ‘Complete Jewish Bible’: “de praktijken van het lichaam te blijven doden”.

2 “True Spirituality, how to live for Jesus moment by moment”, 30th anniversary edition”, Francis A. Schaeffer, p 65 e.v.

3 Zie ook Rom.1:16-17 waarin Paulus stelt dat er een ontwikkeling is die van geloof tot geloof gaat.

4 Zie ook hoofdstuk 7 van Wake Up dat gaat over de verschillende [opvolgende] verbonden die God wil aangaan met de gelovigen.

Rechtvaardiging	Heiliging	Verheerlijking
Gods soevereine daad	Gods initiatief en de gelovige die zijn status als "apartgestelde" blijft bevestigen	Het eind van de reis
Eens en voor altijd	Van geloof tot geloof	Toekomst
Verlost van de banden van slavernij van "Egypte", vergeving	Door de levenswoestijn maar in een verbondsrelatie	Uiteindelijk het "Beloofde Land" binnengaan

Laten we even kijken naar twee grootheden die op onjuiste wijze tegenover elkaar gesteld zijn: Gods Wet of Instructie en de Genade in Christus. Zoals rechtvaardiging en heiliging géén tegenstellingen zijn, zo zijn ook Gods Instructies nergens in tegenstelling met de Genade. De Tora in het Oude Verbond en Gods hele Woord vanaf het Vernieuwde Verbond hebben alles te maken met dat geheiligd zijn, omdat het met ons verstand bestuderen in combinatie met het van harte doen van Gods Instructie en de door Hem opgedragen werken de uiting is van onze "toewijding".⁵ Het zijn dus niet sec die goede werken op zich die tot redding kunnen leiden, want (de uitvoering) van deze Instructies hebben pas functie ná de rechtvaardiging door het geloof in Yeshua en de acceptatie van Zijn plaatsvervangend lijden. Je kunt de ingrediënten en de volgorde niet eigenhandig aanpassen.

Yeshua = Rechtvaardiging = alléén door Genade = Gods eenmalige actie als Rechter in de Rechtszaal = Pasen

Gods Hele Woord = Wet van Christus in verstand en hart = Heiliging = onze voortdurende reactie en trouw aan Verbondsrelatie met God als Vader door Ongezuurde Broden en een doorlopende Grote Verzoendag.

Ja, er zijn zeker gelovigen die gebukt gaan onder het plichtmatig "moeten houden" van Gods regels, maar zij gaan dan onterecht gebukt onder het idee dat het houden aan Gods Instructie *de noodzakelijke menselijke inspanning voor hun rechtvaardiging is*. Maar zij die beseffen dat de rechtvaardiging van God komt door Jezus Christus, die zullen hun heiligingsopdracht blij aanvaard en ze invulling willen geven door toe-

⁵ Zie weer het woord Kadosj. Johannes wijst er in zijn brieven meermaals op dat wie Hem liefhebben ook Zijn geboden doen.

wijding. We benadrukken dus dat – anders dan je misschien vaak hoort – heiliging niet een soort stijgend verloop kent waarna je op een gegeven moment heilig bent geworden. Nee, de Bijbel leert dat wij door het Offer van Christus geheiligd zijn en dat “apart gesteld zijn” in stand moeten houden door toewijding. Dat is dus iets heel anders en we worden daarom ook opgeroepen om ons “geheel anders” te gedragen. Paulus roept in die context op *om ons behoud te blijven bewerken* in de zin dat wij uitdrukking blijven geven aan ons geheiligd zijn, dat volgt op ons behoud. Want wat is behoud als het niet wordt gevolgd door heiliging?¹ Misschien lijkt dat nog het meest op de redding uit de slavernij, waarna de geredde gelovige toch maar liever dicht bij zijn Egypte wil blijven!

Rechtvaardiging door het bloed van Christus opent voor ons de weg naar God², maar onze heiliging is het antwoord om de relatie voortdurend open te houden, maar ook om die relatie in geloof en door *rechtvaardig verklaarde* werken te laten groeien. En daar waar dat soms niet lukt, is er de Vaderlijke vergeving waardoor God van Zijn kant die weg weer opent door Verzoening.

Die verhouding wordt schitterend zichtbaar in de brief van Johannes:³

Belijden we onze zonden, dan zal hij, die trouw en rechtvaardig is, ons onze zonden vergeven en ons reinigen van alle kwaad. Als we zeggen dat we nooit gezondigd hebben, maken we hem tot een leugenaar en is zijn woord niet in ons.

Telkens als wij onze zonden belijden worden wij niet opnieuw gered of in de Rechtszaal gerechtvaardigd, maar kunnen wij onze heiliging voortzetten en worden wij gereinigd van alle kwaad zodat wij kunnen blijven delen in Zijn Heiligheid. De vergeving die gelovigen in Christus na hun redding zoeken is niet meer de clementie van een straffende Rechter, maar de verzoening met hun hemelse Vader.⁴

Hoewel er voor de gelovigen in Christus geen veroordeling meer is, zal er wel een beoordeling zijn van hun daden. Allen zullen voor de rechterstoel van Christus verschijnen.⁵ Zijn wij veranderd naar het beeld van Christus of hadden we in ons aardse leven ons verstandelijk geloof gescheiden van onze daden? God wil niet dat wij dit van

1 Fil.2:12b-13.

2 Jezus Christus is immers de Weg, de Waarheid en het Leven.

3 1 Joh 1: 9-10.

4 Een lezenswaardig boek in dit verband is: “The power of Forgiveness”, van John F. MacArthur, 1998.

5 2 Kor. 5:10, Rom. 14:10-12, 2 Kor. 3:12-15.

elkaar scheiden. Hij wil ook tegen ons kunnen zeggen “Dit is Mijn geliefde kind in Wie Ik Mijn welbehagen heb”.⁶ Daarom staat de Bijbel vol met oproepen tot voortdurende heiliging of toewijding.

De Bijbel beschrijft ook wat er gebeurt als wij die relatie met de Vader van onze kant niet willen herstellen of in het geheel geen noodzaak meer zien om onze zonden te belijden. David beschrijft zelfs de *fysieke*⁷ uitwerking van het niet belijden van zonde maar ook de helende werking van die belijdenis:

*“Welzalig is hij van wie de overtreding vergeven, van wie de zonde bedekt is.
Welzalig de mens wie de Heere de ongerechtigheid niet toerekent en in wiens
geest geen bedrog is.*

Toen ik zweeg, teerden mijn beenderen weg, onder mijn jammerklachten,
de hele dag. Want dag en nacht drukte Uw hand zwaar op mij,
mijn levensvocht veranderde in een zomerse droogte.

*“Mijn zonde **maakte ik U bekend**, mijn ongerechtigheid bedekte ik niet.*

Ik zei: Ik zal mijn overtredingen belijden voor de Heere.

*En U vergaf mijn ongerechtigheid, mijn zonde. Daarom zal iedere heilige tot U
bidden ten tijde dat U zich laat vinden.”*⁸

In dat verband moeten we ook begrijpen dat God met een reden verontwaardigd is over de zonden die wij na onze rechtvaardiging doen. God heeft ons uitgered en als volk apart gezet en als wij ons dan toch niet als zodanig gedragen dan is daar de functie van Gods tucht. Dat is de tucht van een Vader die zijn kind liefheeft en het wil behoeden voor erger.

Tucht is geen bestraffing maar een correctie voor een uiteindelijk hoger doel, Gods Doel. Dat is ook de reden dat de Hebreeën-schrijver uitweidt over discipline en over bestraffing. God straft Zijn kinderen niet als rechter maar corrigerend als Vader en als wij zonder die tuchtiging zijn dan zijn wij geen echte kinderen⁹, zegt de Bijbel. Gods verontwaardiging heeft dus discipline en heiliging als doel. Hij wil ons oefen-

⁶ Naar Matt.17:5.

⁷ Lichaam en ziel zijn verbonden, dus het psychische heeft invloed op het fysieke en andersom. Een aandoening wordt ook “psychosomatisch” genoemd als de oorzaak van een fysieke aandoening gezocht moet worden in het psychische (geestelijke).

⁸ Ps.32:1b-6a (HSV).

⁹ Hebr. 12:8: Dan zijn wij bastaarden.

nen¹ en Hij wil ons laten delen in Zijn heiligheid.²

Want onze aardse vaders berispten ons maar voor korte tijd en naar eigen goeddunken, maar Hij berispt ons voor onze eigen bestwil, om ons te laten delen in Zijn heiligheid.

Johannes schrijft zijn eerste brief aan gelovigen die de rechterlijke vergeving al hadden ontvangen³ en toch roept hij **juist die gelovigen** op om hun zonden te blijven belijden.⁴ Maar deze oproep verwijst naar het eerdere vers waarin Johannes geeft dat als wij in het Licht wandelen, het bloed van Christus ons blijft reinigen van alle zonde. Dat is dus precies het mechanisme dat duidelijk wordt binnen die vaderlijke vergeving.

Hoewel de Bijbeltekst zegt dat wij “onze zonden moeten belijden”, staat er in de grondtekst een woord⁵ dat ons opdraagt om “hetzelfde te zeggen” over zonde als God doet. Als wij dezelfde zorg hebben over zonde als God heeft, dan leidt dat tot inkeer en dat leidt ertoe dat het bloed van Jezus ons reinigt. Het belijden dat Johannes benadrukt is niet alleen maar een mondelinge handeling, maar is de uiting van een innerlijke hartsgesteldheid van berouw. Het is ‘tesjoeva’, het is inkeren.⁶ Johannes brengt hier het verband aan tussen inkeer en het bloedoffer. Innerlijk berouw is de *voorwaarde* voor vergeving. Johannes benadrukt dit niet voor niets, omdat de gnostici in zijn dagen vaak een duidelijke scheiding aanbrachten tussen datgene wat je met je mond kon belijden en datgene wat je in de praktijk deed.⁷ De Bijbels-Hebreeuwse denker beseft heel goed dat de Eeuwige niet alleen luistert naar de woorden van onze belijdenis, maar vooral ook kijkt naar de gesteldheid van ons hart en de daden die daarmee gepaard gaan. Maar sommige Grieks denkenden konden rustig stellen dat zij niet meer konden zondigen “omdat de Heilige Geest woning in hen gemaakt had”. De gedachten van deze Griekse mindset vinden we in sommige theologische stromingen vandaag nog steeds of opnieuw terug. Dan horen we dat iemand stelt dat zijn natuurlijke mens weliswaar nog steeds kan zondigen maar dat zijn geestelijke mens niet meer

1 Hebr. 12:11, oefening die leidt tot een vreedzame vrucht van gerechtigheid.

2 Hebr. 12: 10 (NBV). Andere vertalingen gebruiken het woord “tuchtigen” of “straffen” met dezelfde betekenis.

3 Dit wordt duidelijk in 1 Joh.5:13.

4 1 Joh. 1:9 “Als wij onze zonden belijden” duidt op een voortdurende.

5 Homologeō [Gr. Strong’s 3670].

6 Zie ook de oproep tot bekering (tesjoeva) van Johannes de Doper in Matt 3:1-2.

7 Zie ook de bespreking van 1 Joh 1:5-10 in de “Jewish New Testament Commentary” van D.Stern, 1992.

kan zondigen. Wat dan ook, het resultaat is natuurlijk nog steeds zonde. Dat dualistische denken vinden we dan ook in de Bijbel niet terug en een mens heeft ook geen twee naturen, maar slechts één hart. Wij zijn niet ongevoelig geworden voor de zonde, maar wij hebben een nieuwe identiteit in Christus gekregen en wij moeten onszelf als dood beschouwen voor de zonde. Johannes benadrukt dit ook en net als Paulus aan de gelovigen in Rome zegt ook hij dat wij door de inwoning van de heilige Geest de zonden kunnen overwinnen, maar stelt hij daarnaast in zijn eerste brief ook dat als wij dan toch zondigen, dat God ons reinigt van ongerechtigheid als wij die zonden belijden, niet alleen met de mond, maar met ons hele hart. Niet omdat God wacht op het formele ritueel van een soort biecht, maar van een belijdenis die is gericht op het herstel van de relatie, omdat wij hebben lief gekregen. Daarom wil Hij dat wij tot Hem naderen en dat wij in het dagelijks leven zijn als een ongezuurd deeg, wijzend op de indringende betekenis van dat tweede bijbelse feest.

Niet alleen van buitenaf krijgt het christendom vaak het verwijt dat het alleen maar schuldgevoelens aanwakkert, maar ook horen we deze geluiden steeds vaker in de christelijke wereld zelf. ‘Bovenal moet “vrijheid” gepredikt worden en daarvoor wordt het woord “genade” niet zelden misbruikt. Om die reden moeten we ook losgekoppeld worden van regels en moet er een relatie komen waarin vergeving van de gelovige door God niet meer nodig is, ‘omdat de relatie ook niet kan worden beschadigd door zonde’, zo is dan de gedachte. Maar de bevrijding die deze gelovigen zoeken is alleen maar die van het bevrijd worden uit Egypte en daarna willen ze “van Gods Instructie los zijn” en als ze het nodig hebben, dan willen ze roepen om water uit de rots. “Ja God, U gaf ons Uw set van regels voor een goed leven, maar met dit pakket gaf U ons ook een vrije wil. Binnen dat concept van de vrije wil geven wij echter de voorkeur aan onze minimalistische set van regels”. Denken we echt dat dit zal leiden tot een goed leven dat geheiligd is? Dat bespraken we eerder, maar nu wordt het waarschijnlijk nog meer duidelijk dat God elke gelovige door Zijn Rechterlijke en Vaderlijke vergeving wil meenemen in een relatie waarin verzoening echt centraal staat en waarin geen plaats meer is voor de angst voor schuldgevoelens en oordeel. Precies dat was ook de reden dat David voelde dat Gods hand op hem drukte toen hij zijn zonde niet beleet. Dat is niet anders voor christenen van vandaag. God is immers niet veranderd. Wij kunnen de neiging hebben om zelfs ernstige zonden te bagatelliseren of te negeren of we kunnen onszelf voorhouden dat anderen veel ergere zonden doen, in de stille verwachting dat het schuldbesef daardoor weggaat. En vaak kun je dat een hele tijd volhouden, maar het belemmert je vrede en vooral ook je relatie met God als Vader. Sommigen stoppen de belijdenis zo lang weg dat

uiteindelijk God – in al Zijn liefde – Zijn hand wel zo zwaar op iemand moet laten drukken, totdat dat kind de consequenties van die (houding ten opzichte van de) zonde gaat (h)erkennen en weer terug komt bij Zijn Vader. We kunnen ons geweten lange tijd negeren, maar het behoudt zijn functie.

Geen vergeving nodig als wij volmaakt zijn

Twee argumenten die zouden kunnen worden tegengeworpen aan de oproep om onze zonden berouwvol aan God als Vader te belijden, zijn afkomstig van een *vertaling* uit de Hebreeënbrief. Bijbelteksten uit deze brief worden gebruikt door hen die “eens vergeven altijd vergeven” niet alleen toepassen op de Rechterlijke vergeving maar ook op de Vaderlijke vergeving. Zij stellen dan dat wij in Christus al volmaakt zijn geworden en dat God door Christus dan ook geen fouten meer in ons kan vinden. Hij ziet onze fouten eenvoudigweg niet meer door Christus heen.

Want door een offerande heeft Hij voor altijd hen volmaakt, die geheiligd worden.¹

Deze tekst voelt voor sommige gelovigen prettig aan, maar voor veel anderen heeft het ook iets oncomfortabels, omdat ze zien dat door hun leven die volmaaktheid nog niet helemaal zichtbaar is geworden en zelfs het dagelijks proclameren van die volmaaktheid helpt dan niet. Is dat herkenbaar? Nu, wij worden in ons aardse leven ook niet volmaakt zoals God van alle eeuwigheid is, maar het woord dat hier in de grondtekst wordt gebruikt wijst er op dat het offer van Jezus Christus ons voortdurend² “naar ons doel heeft gebracht”³ door onze toegang tot de Vader en zo moet het woord ‘volmaakt’ hier ook worden verstaan. Door het Offer kwam de weg open om ons doel te bereiken, want wij zijn daardoor vrijgesteld van oordeel. Dit Bijbelvers vertelt ons ook dat wij “geheiligd worden”⁴, maar dan in de zin dat gelovigen apart gezet zijn en dat in hun leven *doorlopend of herhalend* laten zien.

Ook een allerlaatste tegenwerping kan ons zicht op Gods Plan op dit punt verhelderen. Wederom lijken de vertalers van de Hebreeënbrief er op te willen aansturen dat

1 Hebr. 10:14.

2 διηνεκής (diénekés): ononderbroken.

3 τετελείωκεν (gr.) is Strong's 5048 dat ook betekent: naar volle capaciteit, tot zijn doel, compleet maken, volbrengen. Als hier echt het woord “volmaakt” verstaan had moeten worden, dan zou dit betekenen dat ook in Hebr. 5:9 en 2:10 Christus volmaakt werd en dus daarvoor nog niet volmaakt was. Maar daar wordt dit wel vertaald “als naar het doel of einde brengen”.

4 ἁγιαζόμενος: geheiligd wordende (participium praesens wijst op het doorlopende of herhalende karakter).

die belijdenis niet meer zo nodig is, omdat gelovigen in Christus immers geen slecht geweten meer hebben.

*“...laten wij God dan naderen met een oprecht hart en een vast geloof,
nu ons hart gereinigd is⁵, wij van een slecht geweten bevrijd zijn en ons lichaam
 met zuiver water gewassen is.”⁶*

De NBV-vertalers hebben hier het woord “nu” tussen gevoegd, maar de grondtekst legt meermaals in dit en volgend vers de nadruk op de woorden “laten we” en *dat wijst op een oproep aan ons*. Die oproep richt zich op het hebben van een oprecht hart⁷, een vast geloof en een hart dat door besprenging⁸ gezuiverd is van een slecht geweten. Deze besprenging is het beeld van de toen zo bekende voortdurende reinigingsrituelen (‘de mikveh’). Ja, ons hart is door die besprenging gezuiverd, maar wij worden opgeroepen dit in die zuivere staat te houden.⁹

Als begrippen als ‘volmaaktheid’, rechtvaardiging, heiliging en vergeving hun Bijbelse betekenis (terug)krijgen door ze te plaatsen binnen het kader van Rechterlijke of Vaderlijke vergeving, dan verandert ook ons denkkader en zullen we veel teksten in Gods Woord belichten vanuit Gods Plan van Verzoening. God vergeeft ons ook onze onjuiste denkkaders als wij ons daar bewust van worden en deze belijden. Hij ziet immers ons hart aan.

De Rechterlijke- en de Vaderlijke vergeving, maar ook Gods terechte jaloersheid als het gaat om overspelige afgoderij door Zijn verbondspartner geven een fascinerend zicht op Zijn karakter en de rol die Hij op zich wil nemen in de verbondsrelatie. In het 6^e hoofdstuk van Wake Up! gaan we in het verlengde van dit onderwerp dieper in op het Huwelijksverbond en de aardse rituelen van het Hebreeuwse huwelijksritueel, die ook hier weer schaduwen laten zien van een hemelse realiteit.

5 Deze vertaling wijkt wezenlijk af van de grondtekst: het woord ἑξαγτισμένοι is een participium perfectum actief, dat wijst op een “nadat ons hart gereinigd is” en λελουσμένοι wijst op dezelfde manier op een “nadat ons lichaam gewassen is”. De Nederlandse tekst neigt naar een theologische invulling.

6 NBV: Hebr. 10:22.

7 Zonder een oprecht hart doet het [ritueel van het] naderen ons geen nut.

8 Zie de NBG vertaling 1951.

9 We kunnen hier dus niet, zoals de Nederlandse vertaling wel suggereert, stellen dat ons hart ooit eens en voor altijd gereinigd is van een slecht geweten en dit onveranderd blijft. De schrijver van de Hebreeën brief verwijst naar het terugkerende ritueel.